

การวางแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นายเกรียงไกร จิระราพงศ์

ศูนย์วิทยพัทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางผังเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนภาค ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4372-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๒๑๖๐๕๖๒๒

SPATIAL PLANNING FOR PAK CHONG DISTRICT, NAKORN RATCHASIMA

MR. KRIENKRAI JIVARAPONG

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4372-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

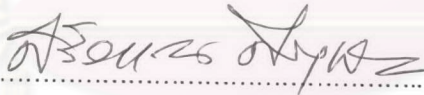
การวางแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
นายเกรียงไกร จิระราชวงศ์
การวางแผนภาค
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์

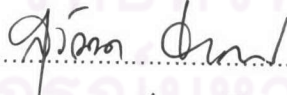
คณะกรรมการศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย ครินทร์ภานุ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา ธานี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ผ่องศรี จันทร์ห้าว)

เกรียงไกร จิระราชพงศ์ : การวางแผนพัฒนาพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.
(Spatial Planning for Pak Chong District, Nakorn Ratchasima) อ. ที่ปรึกษา :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์, 283 หน้า. ISBN 974-17-4372-6.

อำเภอปากช่องเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญทางตะวันตกของจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉพาะด้านการเกษตรมีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นจำนวนมาก ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้กับพื้นที่ สภาพภูมิประเทศเป็นที่เนินต่อเนื่องกับภูเขาและสภาพดินส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นดินร่วนปนทรายทำให้อกเก็บน้ำได้น้อยและขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง การเพาะปลูกโดยทั่วไปอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก โดยที่ภาคเกษตรกรรมมีบทบาทสูงจึงมีผลกระทบต่อประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ และยังมีผลกระทบต่อสาขาอื่นเช่นการท่องเที่ยว การค้าการบริการ การอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตร อันได้แก่ปัญหาการขาดทุนของเกษตรกร เนื่องจาก การปลูกพืชไม่เหมาะสมกับสภาพดินโดยไม่ได้ศึกษาถึงศักยภาพที่แท้จริงของพื้นที่

ในการศึกษาศักยภาพของการใช้ประโยชน์พื้นที่ จำเป็นต้องศึกษาพัฒนาการและบทบาทด้านต่างๆของพื้นที่ วิเคราะห์เปรียบเทียบส่วนแบ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดจากหลายสาขา จำนวนประชากรหรือแรงงานที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ที่รองรับกิจกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสาขาของพื้นที่อำเภอปากช่อง เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่อำเภอปากช่องให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมตามสมรรถนะของทรัพยากร

การวิจัยครั้งนี้พบว่าสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่มีบทบาทมากที่สุดของพื้นที่ และพบว่าพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นพืชหลัก แต่เนื่องจากการใช้ที่ดินทางการเกษตร มักเป็นการใช้แบบผสม เช่นในชุดดินหนึ่งๆอาจมีความเหมาะสมในการทำการเกษตรได้หลายประเภท จึงเสนอแนวทางใช้ตัวแทน เช่น ข้าวโพดเป็นตัวแทนของพืชไร่ในพื้นที่ศึกษานี้ มะม่วงแทนไม้ผล และหญ้าเลี้ยงสัตว์ใช้เป็นอาหารในการเลี้ยงโคในการปศุสัตว์

จากนั้นจึงทำการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมแต่ละประเภท ด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่(Potential Surface Analysis) โดยมีปัจจัยต่างๆได้แก่ สมรรถนะของดิน ความใกล้เคียงในการใช้น้ำผิวดิน ความลาดชัน และปริมาณน้ำฝนกระจายในพื้นที่ ทำการวิเคราะห์และแปรผลออกมาเป็นพื้นที่ๆเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละประเภท โดยที่เกษตรกรสามารถเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดตามศักยภาพของพื้นที่ จะประหยัดต้นทุนในการผลิตซึ่งหมายถึงการพัฒนาทางการเกษตรที่ยั่งยืนของพื้นที่

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา การวางแผนภาค
ปีการศึกษา 2526

ลายมือชื่อนิสิต เกรียงไกร จิระราชพงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4374240925 : MAJOR URBAN AND REGIONAL PLANNING

KEY WORD: AMPHOE PAKCHONG / NAKORN RATCHASIMA / SPATIAL PLANNING / AGRICULTURAL PLANNING

KRIEN GKRAI JIVARAPONG : SPATIAL PLANNING FOR PAK CHONG DISTRICT, NAKORN RATCHASIMA.

THESIS ADVISOR : AST. PROF. SIRIWAN SILAPATCHARANAN, PH.D., 283 pp.

ISBN 974-17-4372-6

Amphoe Pakchong is the most prominent district on the west of Nakornratchasima. This area is famous for its varieties in agricultural products such as corn and cassava. Its landscape is rather hilly surrounded by the mountains of Khao Yai National Park in the south and "Dong Phraya Fire"(the fire jungle), in the north. The soil texture is rather sandy soil with rocks and pebbles that make this area arid and dry although there are ample rainfall during the rainy season.

That agriculture highly effects Pakchong's people and indirectly effects other sector such as tourism, wholesale and retail, and industries caused by deterioration in agricultural productivity primarily from planting without soil suitability's consideration among farmers.

In this study, it is essential to find the potential of the spatial use by studying spatial roles and past-to-present development in all major activities by analyzing share from gross provincial products in main sectors and by comparing work force and area needed for those sectors. And it is prompted to propose the guidelines for spatial development to the highest potential of the natural resources within Pakchong District. Then, it is reveals that agricultural sector plays the most significant role of this area and corn is the main crop for most farmers, who have high occupation proportionality.

However there are mixed uses within this agricultural sector. The proposed alternatives on the representative of each other plants such as corn, mango and pasture are being analyzed by using Potential Surface Analysis (PSA) Technique with factors such as soil capability, distance from water body, slope and the amount of rainfall within the area. The results are spatial suitability for major activities that the farmers can choose to plan to plant crop to the highest potential that will reflect to reduce cost of planting and will generate the permanent agriculture prosperity for years to come.

Department Urban and Regional Planning

Field of study Regional Planning

Academic year 2003

Student's signature..... *Kriengkrai Jivarapong*

Advisor's signature..... *Sirawan Silapatcharanan*

Co-advisor's signature.....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูป.....	ฐ
สารบัญแผนที่.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.5 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	4
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวความคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาภูมิภาค.....	8
2.2 แนวความคิดด้านการวางแผนพัฒนาชนบท.....	22
2.3 แนวความคิดและทฤษฎีทั่วไปทางการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	22
2.4 แนวความคิดและทฤษฎีการพัฒนาทางอุตสาหกรรม.....	26
2.5 แนวความคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาการเกษตร.....	27
2.6 แนวความคิดและทฤษฎีสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม.....	33
2.7 แนวความคิดด้านแบบจำลองทางสิ่งแวดล้อม.....	34
2.8 แนวความคิดทางการบูรณาการ(Integrated approach).....	34
2.9 การวิเคราะห์ด้วยเทคนิค PSA.....	35
2.10 กรอบความคิดในการศึกษา.....	35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอปากช่อง	
3.1 ประวัติศาสตร์.....	37
3.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์.....	49
3.3 ลักษณะทางภูมิอากาศ.....	50
3.4 ทรัพยากรธรรมชาติ.....	54
3.5 ทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	65
3.6 สาธารณูปโภค/สาธารณูปการ.....	72
3.7 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	78
3.8 ลักษณะทางสังคม.....	106
3.9 ประชากร.....	108
บทที่ 4 พัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน การเกษตรกรรม การท่องเที่ยว การค้าการบริการ และการอุตสาหกรรม และบทบาททางด้านต่างๆ	
4.1 พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	112
4.2 พัฒนาการทางด้านต่างๆ.....	123
4.3 บทบาททางด้านต่างๆ.....	127
4.4ความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ.....	155
บทสรุป.....	156
บทที่ 5 ความสำคัญของการเกษตรและแนวทางการพัฒนา	
5.1 Shift-Share Analysis ของจังหวัดนครราชสีมาเทียบกับภาคตะวันออกเฉียง เหนือ.....	157
5.2 วิเคราะห์หาสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในสาขาที่สำคัญๆ ของอำเภอปากช่อง.....	161
5.3 สาขาที่เป็นฐานของอำเภอปากช่อง.....	162
5.4 กิจกรรมทางการเกษตรหลักของอำเภอปากช่อง.....	166
5.5 การกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพด.....	168
5.6 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินจากผลการวิเคราะห์.....	184
บทสรุป.....	186

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 ปัญหา ศักยภาพและข้อจำกัด โครงการที่เกี่ยวข้องและแนวโน้มด้านต่างๆ	
6.1 สภาพปัญหาทางด้านต่างๆ.....	188
6.2 ศักยภาพและข้อจำกัด.....	196
6.3 นโยบายที่เกี่ยวข้อง.....	202
6.4 แนวโน้มด้านต่างๆ ที่สำคัญ.....	210
บทสรุป.....	214
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
7.1 แนวความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ศึกษา.....	216
7.2 สภาพปัญหาของพื้นที่ศึกษา.....	217
7.3 ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา.....	217
7.4 ข้อจำกัดของพื้นที่ศึกษา.....	218
7.5 การกำหนดแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	219
7.6 มาตรการอนุรักษ์ที่ดินและน้ำในไร่นา.....	223
7.7 แนวทางการพัฒนาทางการเกษตร.....	224
7.8 แนวทางการพัฒนาทางการอุตสาหกรรม.....	225
7.9 แนวทางการพัฒนาเขตชุมชนเมือง.....	225
7.10 แนวทางการพัฒนาทางการท่องเที่ยว.....	225
7.11 สรุปผลการวิจัย.....	226
7.12 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต.....	227
รายการอ้างอิง.....	228
ภาคผนวก ก.....	230
ภาคผนวก ข.....	247
ภาคผนวก ค.....	279
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	283

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 3.1 แสดงอุณหภูมิเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2539-2543.....	54
ตาราง 3.2 แสดงปริมาณฝนเฉลี่ยรายเดือนของสถานีวัดน้ำฝนต่างๆ.....	54
ตาราง 3.3 แสดงการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ พ.ศ. 2543 ในเขตอำเภอปากช่อง.....	56
ตาราง 3.4 (ต่อ)แสดงการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ พ.ศ. 2543 ในเขตอำเภอปากช่อง.....	57
ตาราง 3.5 แสดงพื้นที่ป่าสงวนในเขตอำเภอปากช่อง.....	59
ตาราง 3.6 แสดงการให้บริการน้ำประปาในเขตอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2544.....	77
ตาราง 3.7 แสดงครัวเรือนที่ได้ประโยชน์ตามประเภทของแหล่งน้ำ.....	79
ตาราง 3.8 แสดงผลผลิตทางการกสิกรรมประเภทพืชไร่ พ.ศ. 2545.....	81
ตาราง 3.9 แสดงผลผลิตทางการกสิกรรมประเภทไม้ผล พ.ศ. 2545.....	84
ตาราง 3.10 แสดงผลผลิตทางการกสิกรรมประเภทพืชสวน พ.ศ. 2545.....	85
ตาราง 3.12 แสดงจำนวนสัตว์เศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอปากช่อง พ.ศ. 2545.....	94
ตาราง 3.13 แสดงเงินทุน แรงงานและค่างานอุตสาหกรรมในอำเภอปากช่องแยกรายอำเภอ....	96
ตาราง 3.14 แสดงเงินทุนและค่างานอุตสาหกรรมในจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2545 แยกรายอำเภอ.....	97
ตาราง 3.15 แสดงจำนวนสถานประกอบการในชนนอกเขตเทศบาลแยกรายอำเภอ พ.ศ. 2545 จังหวัด นครราชสีมา.....	98
ตาราง 3.16 แสดงจำนวนสถานประกอบการนอกเขตเทศบาลพ.ศ. 2545 อำเภอปากช่อง แยกรายตำบล.....	99
ตาราง 3.17 แสดงจำนวนสถานประกอบการ จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจใน เขตเทศบาล.....	101
ตาราง 3.18 แสดงร้อยละของสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้เยี่ยมชมอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา นิยมไปเที่ยวตามลำดับ พ.ศ. 2544.....	103
ตาราง 3.19 แสดงข้อมูลการท่องเที่ยวในอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2540-2544.....	104
ตาราง 3.20 แสดงสังกัดสถานศึกษา จำนวนครู-นักเรียน-ห้องเรียน-โรงเรียน ในอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2544.....	107
ตาราง 3.21 แสดง จำนวนประชากร พ.ศ. 2536-2544และความหนาแน่นประชากร พ.ศ. 2544.....	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 4.1	แสดงพื้นที่และผลผลิตของพืชไร่ที่เด่น 3 อันดับแรกของอำเภอปากช่อง เทียบกับทั้งจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2545.....	130
ตาราง 4.2	แสดงร้อยละของพื้นที่และผลผลิตของไม้ผลที่เด่น 3 อันดับแรกของ อำเภอปากช่องเทียบกับทั้งจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2545.....	130
ตาราง 4.3	แสดงเงินทุนและคนงานอุตสาหกรรมในจังหวัดนครราชสีมา แยกรายอำเภอ พ.ศ. 2545.....	136
ตาราง 4.4	แสดงเงินทุน แรงงานและประเภทอุตสาหกรรมที่เด่นในอำเภอปากช่อง แยกรายตำบล พ.ศ. 2544.....	138
ตาราง 4.5	แสดงรายละเอียดอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากนมในอำเภอปากช่อง.....	139
ตาราง 4.6	แสดงรายละเอียดอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารในอำเภอปากช่อง.....	140
ตาราง 4.7	แสดงรายละเอียดอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารสัตว์ในอำเภอปากช่อง.....	141
ตาราง 4.8	แสดงรายละเอียดอุตสาหกรรมผลิต/ซ่อมเครื่องมือทางการเกษตร.....	142
ตาราง 4.9	แสดงรายละเอียดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์หินอ่อนหินแกรนิต.....	145
ตาราง 4.10	แสดงจำนวนสถานประกอบการในและนอกเขตเทศบาล พ.ศ. 2545 จังหวัด นครราชสีมา แยกรายอำเภอ.....	148
ตาราง 4.11	จำนวนสถานประกอบการนอกเขตเทศบาล พ.ศ. 2545 อำเภอปากช่อง แยกรายตำบล.....	149
ตาราง 4.12	แสดงชื่อตลาด เวลาทำการ และประเภทสินค้า ในอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2545.....	150
ตาราง 4.13	จำนวนและสัดส่วนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยว อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2544.....	153
ตาราง 4.14	แสดงร้อยละของสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้เยี่ยมเยือนอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา นิยมไปท่องเที่ยวตามลำดับ พ.ศ. 2544.....	153
ตาราง 4.15	จำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา จำแนกตามถิ่นที่อยู่ พ.ศ. 2544.....	154
ตาราง 4.16	แสดงจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยมาท่องเที่ยวอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา จำแนกตามถิ่นที่อยู่ พ.ศ. 2544.....	154

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 5.1 แสดงผลการคำนวณ Shift-Share Analysis ตามสมการ.....	159
ตาราง 5.2 แสดงการจัดลำดับของการวิเคราะห์ด้วย Shift-Share Analysis.....	160
ตาราง 5.3 แสดงสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแยกตามสาขาที่สำคัญ ของจังหวัดนครราชสีมา.....	163
ตาราง 5.4 แสดงจำนวนสถานประกอบการค้าส่งค้าปลีกและบริการในจังหวัดนครราชสีมา....	164
ตาราง 5.5 แสดงการคำนวณประชากรในภาคเกษตรของอำเภอปากช่อง.....	164
ตาราง 5.6 แสดงการคำนวณประชากรในสาขาการค้าส่งค้าปลีกและสาขาบริการของ อำเภอปากช่อง.....	164
ตาราง 5.7 แสดงการเปรียบเทียบสาขาที่สำคัญต่ออำเภอปากช่อง.....	165
ตาราง 5.8 แสดงข้อมูล คริวเรือนพื้นที่และผลผลิตทางการเกษตร.....	165
ตาราง 5.9 แสดง Factor Rating and Weight ของปัจจัยที่เลือกที่เหมาะสมสำหรับ การกำหนดพื้นที่ปลูกข้าวโพด.....	171
ตาราง 6.1 แสดงศักยภาพและข้อจำกัดทางการเกษตร.....	197
ตาราง 6.2 แสดงศักยภาพและข้อจำกัดทางการอุตสาหกรรม.....	200
ตาราง 6.3 แสดงศักยภาพและข้อจำกัดทางการค้าส่งและค้าปลีก.....	202
ตาราง 6.5 แสดงการคาดการณ์ประชากรอำเภอปากช่องและจังหวัดนครราชสีมา ภายใน 20 ปี จากปีฐาน 2536-2544.....	212
ตาราง 6.6 แสดงการคาดการณ์ประชากรอำเภอปากช่องแยกรายตำบลภายใน 20ปี จากปีฐาน 2536-2544.....	212
ตาราง 6.7 แสดงการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยว พ.ศ. 2550 และ2555 จากปีฐาน 2540-2545.....	213
ตาราง 6.8 แสดงระดับของปัญหาและปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละระดับ.....	214

รูปที่ 2.1 แสดงระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในทรนครของวอน ทุเน่น.....	12
รูปที่ 2.2 แสดงแบบจำลองการกระจายของศูนย์กลางตามลำดับศักยภาพโดยหลักทางการตลาด...	14
รูปที่ 2.3 แสดงแบบจำลองการกระจายของศูนย์กลางตามลำดับศักยภาพโดยหลักทางการจราจร...	15
รูปที่ 2.4 แสดงแสดงองค์ประกอบหลักของระบบตลาดแบบคล้ายระบบประสาท.....	17
รูปที่ 2.5 แสดงขั้นตอนในอุดมคติของระบบตลาดและการขนส่งแบบสานกันเป็นเครือข่าย.....	18
รูปที่ 2.6 แสดงอนุกรมของฟรีดแมนน์ของขั้นตอนในการก่อตัวของพื้นที่.....	19
รูปที่ 2.7 แสดงความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต้นน้ำ(Forward Linkages)และปลายน้ำ (Backward Linkages)	27
รูปที่ 2.8 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในภาค.....	30
รูปที่ 2.9 แสดงวงจรซ้ำของความยากจน.....	32
รูปที่ 2.10 แสดงกรอบความคิดในการศึกษา.....	36
รูปที่ 3.1 แสดงภาพเขียนสีเขาจันทร์งาม บ้านเลิศสวัสดิ์ ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว.....	38
รูปที่ 3.2 แสดงแผนที่อิทธิพลและแหล่งโบราณคดีของทวาราวดี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	38
รูปที่ 3.3 แสดงแผนที่อิทธิพลและแหล่งโบราณคดีของขอม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	38
รูปที่ 3.4 แสดงพื้นที่บริเวณปากช่องเขาก่อนเข้าช่องเขาบริเวณบ้านท่าออย เหนืออ่างเก็บน้ำลำตะคอง.....	38
รูปที่ 3.5 แสดงแผนที่มณฑลนครราชสีมาและมณฑลจันทิกและเส้นทางคมนาคมเชื่อม แผ่นดินต่ำและแผ่นดินสูง.....	40
รูปที่ 3.6 แสดงแผนที่ภาพขยายมณฑลจันทิกและเส้นทางผ่านดงพญาเย็นไปมวกเหล็ก และไชยบาดาล	40
รูปที่ 3.7 แสดงการตั้งพักแรมของกองคาราวานสินค้าหลังออกจากดงพญาไฟ.....	47
รูปที่ 3.8 แสดงภาพถ่ายเก่าบริเวณริมน้ำลำตะคอง.....	48
รูปที่ 3.9 แสดงสภาพบ้านเรือนริมถนนมิตรภาพบริเวณชอยโรงสูบในตลาดปากช่อง ประมาณ พ.ศ. 2510	48
รูปที่ 3.10 แสดงสภาพภูมิประเทศของอำเภอปากช่องมองจากวัดเขาไทรสายนต์.....	52
รูปที่ 3.11 แสดงสภาพภูมิประเทศของอำเภอปากช่องและสภาพการตั้งถิ่นฐานในตัวเมือง.....	52

รูปที่ 3.12 แสดงสภาพภูมิประเทศของอำเภอปากช่องมองจากยอดเขาวัดคลองตาลอง.....	52
รูปที่ 3.13 แสดงสภาพภูมิประเทศของอำเภอปากช่องบริเวณทางเข้าตัวเมืองปากช่อง.....	52
รูปที่ 3.14 แสดงลำตะคองไหลผ่านบริเวณเขตเทศบาลตำบลปากช่อง บริเวณหลังโรงแรมนิวันชัย เป็นสระว่ายน้ำของเมือง.....	69
รูปที่ 3.15 แสดงฟาร์มโชคชัย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีชื่อเสียงแห่งใหม่ระดับประเทศ ริมถนนมิตรภาพ.....	69
รูปที่ 3.16 แสดงภาพทิวทัศน์จากเขตเทศบาลตำบลกลางดง จากถนนมิตรภาพ จะเห็นพระขาวอยู่ท่ามกลางขุนเขา.....	69
รูปที่ 3.17 แสดงแหล่งท่องเที่ยว วัดชีราลงกรณวรารามวรวิหาร.....	69
รูปที่ 3.18 แสดงแหล่งท่องเที่ยว ไร่่องุ่นบุญรอด.....	69
รูปที่ 3.19-21 แสดงซากฟอสซิลพืชสัตว์เซลล์เดียว ที่มีอยู่เป็นบริเวณกว้างในพื้นที่ ตำบลพญาเย็น ใกล้เคียง อบต.พญาเย็น	70
รูปที่ 3.22 แสดงแหล่งซื้อขายผลไม้กลางดงที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะพักซื้อ.....	70
รูปที่ 3.23 แสดงแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกมวกเหล็กด้านอำเภอปากช่อง.....	70
รูปที่ 3.24 แสดงแหล่งท่องเที่ยวระหัดวิดน้ำที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในการดึงน้ำเข้าในนาไร่.....	70
รูปที่ 3.25 แสดงแหล่งท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำลำตะคอง.....	70
รูปที่ 3.26 -27 แสดงกั้นหินวิดน้ำและการขนส่งทางเกวียนในพื้นที่ดังพญาเย็นในอดีต บริเวณท่าใหญ่ ใกล้ซอยโรงสูบ.....	73
รูปที่ 3.28 แสดงการสำรวจเพื่อสร้างถนนมิตรภาพ สภาพโดยทั่วไปยังเป็นป่าอุดมสมบูรณ์.....	73
รูปที่ 3.29 แสดงภาพถ่ายเก่าบริเวณถนนมิตรภาพช่วงก่อนถึงแยกมวกเหล็ก.....	74
รูปที่ 3.30 แสดงภาพถ่ายเก่าบริเวณถนนมิตรภาพหันจากมวกเหล็กเข้าพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	74
รูปที่ 3.31 แสดงภาพถ่ายเก่าบริเวณถนนมิตรภาพ.....	74
รูปที่ 3.32 แสดงแผนภูมิโครงสร้างประชากรอำเภอปากช่อง.....	111

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4.1 แสดงแผนที่การตั้งถิ่นฐานริมน้ำของชาวบ้านในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	114
รูปที่ 4.2 ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2542 บริเวณลุ่มน้ำลำตะคองในเขตชนงพระ.....	115
รูปที่ 4.3 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณสถานีรถไฟปากช่อง พ.ศ. 2543.....	117
รูปที่ 4.4 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณริมถนนมิตรภาพช่วงใจกลาง ตัวเมืองปากช่อง พ.ศ. 2543.....	119
รูปที่ 4.5 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงการเกาะกลุ่มของบ้านเรือนในพื้นที่ทำการเกษตร.....	121
รูปที่ 4.6 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงการตั้งบ้านเรือนเดี่ยวในพื้นที่ทำการเกษตร.....	122
รูปที่ 4.7 แสดงพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและด้านต่างๆของพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	156

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนบที่

	หน้า
แผนที่ 3.1 แสดงอาณาเขตติดต่อ รายชื่อหมู่บ้านและตำบลของอำเภอปากช่อง.....	51
แผนที่ 3.2 แสดงชนิดของดินในอำเภอปากช่อง.....	55
แผนที่ 3.3 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2543.....	58
แผนที่ 3.4 แสดงพื้นที่ป่าไม้ในอำเภอปากช่อง.....	61
แผนที่ 3.5 แสดงแหล่งน้ำ แม่น้ำลำคลองในอำเภอปากช่อง.....	62
แผนที่ 3.6 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปากช่อง.....	71
แผนที่ 3.7 แสดงเส้นทางคมนาคมในอำเภอปากช่อง.....	76
แผนที่ 3.8 แสดงอาชีพลำดับที่ 1 จำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	80
แผนที่ 3.9 แสดงพื้นที่ปลูกพืชไร่ลำดับที่ 1 จำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	82
แผนที่ 3.10 แสดงพื้นที่ปลูกข้าวโพดลำดับต่างๆ จำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	83
แผนที่ 3.11 แสดงผลผลิตข้าวโพดและพื้นที่ๆ มีผลผลิตเกินค่าเฉลี่ย จำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	87
แผนที่ 3.12 แสดงพื้นที่ปลูกไม้ผลลำดับที่ 1 จำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	88
แผนที่ 3.13 แสดงพื้นที่และผลผลิตต่อไร่ของมะม่วงจำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	89
แผนที่ 3.14 แสดงพื้นที่และผลผลิตต่อไร่ของน้อยหน่าจำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	90
แผนที่ 3.15 แสดงพื้นที่และผลผลิตต่อไร่ของขนุนจำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	91
แผนที่ 3.16 แสดงพื้นที่และผลผลิตต่อไร่ของข้าวเจ้าจำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	92
แผนที่ 3.17 แสดงจำนวนสัตว์เลี้ยงแยกรายประเภทจำแนกตามหมู่บ้านในอำเภอปากช่อง.....	93
แผนที่ 3.18 แสดงความหนาแน่นของร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง และร้านซ่อมยานยนต์ ในอำเภอปากช่อง.....	102
แผนที่ 3.19 แสดงที่ตั้งโรงแรมและแหล่งท่องเที่ยวทางด้านต่างๆในอำเภอปากช่อง.....	105
แผนที่ 4.1 แสดงจำนวนปศุสัตว์ประเภท ไก่ และเป็ด จำแนกรายอำเภอ พ.ศ. 2544.....	132
แผนที่ 4.2 แสดงจำนวนปศุสัตว์ประเภทโค กระบือ สุกร แพะ แกะ จำแนกรายอำเภอ พ.ศ. 2544.....	133
แผนที่ 4.3 แสดงจำนวนเงินทุนและคนงานของโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกรายอำเภอ พ.ศ. 2545.....	137

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนที่ 5.1 แสดงความเหมาะสมของชุดดินสำหรับการปลูกข้าวโพดในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	172
แผนที่ 5.2 แสดงความเหมาะสมของความใกล้ไกลแหล่งน้ำในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	173
แผนที่ 5.3 แสดงความเหมาะสมของความลาดชันในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	174
แผนที่ 5.4 แสดงความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกข้าวโพดในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	175
แผนที่ 5.5 แสดงพื้นที่สงวนสำหรับเป็นเขตป่าไม้ต้นน้ำลำธารในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	176
แผนที่ 5.6 แสดงความเหมาะสมของความใกล้ไกลแหล่งน้ำในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	177
แผนที่ 5.7 แสดงความเหมาะสมของปริมาณฝนสำหรับมะม่วงในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	178
แผนที่ 5.8 แสดงความเหมาะสมของชุดดินสำหรับการปลูกมะม่วงในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	179
แผนที่ 5.9 แสดงความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกมะม่วงในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	180
แผนที่ 5.10 แสดงความเหมาะสมของปริมาณฝนสำหรับทุ้งหญ้าในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	181
แผนที่ 5.11 แสดงความเหมาะสมของชุดดินสำหรับการปลูกหญ้าในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	182
แผนที่ 5.12 แสดงความเหมาะสมของพื้นที่เลี้ยงโคในพื้นที่อำเภอปากช่อง.....	183
แผนที่ 7.1 แสดงเขตพื้นที่ที่กำหนดแผนการใช้ที่ดินอำเภอปากช่อง.....	187

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความละเอียดในเรื่องข้อมูลที่หายากและเวลาในการทำให้แล้วเสร็จ จึงใคร่ขอขอบคุณหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องมาในโอกาสนี้ ได้แก่ สำนักงานสถิติจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในอำเภอปากช่อง เทศบาลตำบลปากช่องและกลางดง

ขอบพระคุณ ครอบครัว จิระราพงศ์ ที่ให้โอกาสชีวิตนี้

ขอบพระคุณอาจารย์ ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ และคณะกรรมการทุกท่านที่ช่วยดูแลและให้โอกาสเป็นอย่างดี

ขอบพระคุณพี่ตุ้ม พี่แสง ในทุกเรื่อง พี่ช่วย

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ

ด้วยจิตคารวะ

เกรียงไกร จิระราพงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย